

บทที่ 2

ลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพ

“บุคลิกภาพ” เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการเข้าสังคม ประกอบด้วยลักษณะของบุคคลในส่วนรวมทั้งหมดคือทั้ง รูปลักษณะทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม ทางสติปัญญาทั้งนี้ รวมไปถึงอากัปกริยาต่าง ๆ ด้วย ผลรวมของการประกอบเพื่อเป็น บุ ค ลี ก ภ า พ ข อ ง ม นุ ช ย์ มา จ า ก การสังมลักษณะต่าง ๆ มาตั้งแต่เกิดจนตาย โดยการสังมนี้อาจ มาจากการที่บุคคลรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ส่งผลให้แต่ละบุคคลมีอุปนิสัย ที่แตกต่างกันไปและแสดงออกในสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ แตกต่างกันไป ประกอบกับการที่บุคคลมีประสบการณ์ไม่ เหมือนกัน ทั้งหมดได้หล่อหลอมเป็นตัวบุคคลคนนั้น ดังนั้น บุคลิกภาพจึงเป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล แตกต่างกันไป ในแต่ละบุคคล ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคม ส่งผลต่อการ ทำงาน เมื่อเป็นเช่นนี้ การเข้าใจถึงความแตกต่างของบุคลิกภาพ ของมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประสบผลสำเร็จได้ โดยง่าย

ความหมายของบุคลิกภาพ

พงศ์อินทร์ ศุขขจร (2517, หน้า 217) อธิบายว่า “บุคลิกภาพ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Personality” มีรากศัพท์ มาจากภาษากรีกว่า “Persona” มีความหมายว่า “Mask” แปลว่า “หน้ากาก” สำหรับตัวละครใช้สวมหน้าเวลาออกแสดง เพื่อจะได้ แ ส ด ง ต า ม บ ท บ า ท ที่

ถูกกำหนดให้แสดงในการเล่นละครของกรีกและโรมันสมัยก่อน
ซึ่งเล่นกลางแจ้ง

“Persona” มาจากคำ Per + Sonare หมายถึงหน้ากากที่
ใ้ ต้ ร ี บ ก า ร ตั ด แ ป ล ง แ ล้ ว
เป็นอย่างดีเพื่อให้ผู้เล่นละครพูดกับคนดูได้สะดวก

ดังนั้น คำว่า “Personality” จึงเข้าใจกันว่ามีความเกี่ยวข้อง
สัมพันธ์กันกับบุคลิกภาพของบุคคลก็เพราะการดำเนินชีวิตก็
เหมือนกับการแสดงละครที่ต้องแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน
กันตามไปในแต่ละสถานการณ์ที่แต่ละคนต้องดำเนินชีวิตของตน

Allport, 1961 (อ้างถึงในรศชรินทร์ ฉายแก้ว, 2536,
หน้า 9) กล่าวว่าบุคลิกภาพเป็นลักษณะส่วนรวมของแต่ละบุคคล
ที่เป็นเอกภาพอันประกอบด้วยลักษณะทางร่างกายและจิตใจ
ทำหน้าที่กำหนดตัดสิน พิจารณา ลักษณะพฤติกรรมและความนึก
คิดของแต่ละบุคคล รวมทั้งปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน

Berecz (2009) นิยามความหมายของ บุคลิกภาพไว้ว่า
บุคลิกภาพคือความมั่นคงทางอารมณ์ อุปนิสัย ทัศนคติ และ
พฤติกรรมซึ่งหล่อหลอมให้เกิดคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล
ในแต่ละช่วงเวลาและก่อให้เกิดพัฒนาการตลอดช่วงชีวิต

ในทรรศนะของ Pervin (1989) บุคลิกภาพคือ คุณลักษณะ
โดยรวมและความแตกต่างระหว่างบุคคล จากคำนิยามนี้แสดงให้เห็น
ได้ว่า มนุษย์แต่ละคนมีคุณลักษณะทางกายและจิตใจที่
แตกต่างกันจึงส่งผลให้มนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกัน

Larsen and Buss (2008) อธิบายความหมายของ
บุคลิกภาพไว้โดยสรุปว่า คุณลักษณะและกลไกทางจิตวิทยาของ
แต่ละบุคคล ซึ่งถูกหล่อหลอมและคงอยู่ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง
และมีอิทธิพลต่อการมีปฏิสัมพันธ์และการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม
ทางกายภาพและสังคม

อารี พันธมณี (2546, หน้า 67) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึงแบบแผนพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะเอกลักษณ์ที่แสดงออกทั้งด้านความคิด ความรู้สึก ความสนใจ สติปัญญา รวมทั้งสรีระ บุคลิกภาพภายนอกและภายใน ทำให้สามารถแยกแยะความแตกต่างของบุคคลได้และบุคลิกภาพของบุคคลเป็นผลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 629) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพไว้ว่า บุคลิกภาพ คือสภาพนิสัยจำเพาะคน

โดยสรุป บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ของ แต่ละบุคคลที่บุคคลแสดงออกมาต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก และปัจจัยต่าง ๆ พฤติกรรมนี้จะค่อนข้างคงทนถาวร จะมีการปรับเปลี่ยนตามการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นในสังคมและมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อม

ความสำคัญของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว บุคลิกภาพสามารถแทนความคิดและการกระทำได้ บุคลิกภาพสามารถสร้างความรู้สึกต่อผู้พบเห็น ว่า ชอบหรือไม่ชอบหรือเกิดความรู้สึกต่อคนคนนั้นอย่างไร ทำให้คนเกิดความรู้สึกทางใจ หรืออารมณ์ โดยไม่ต้องใช้ความคิด สติปัญญา หรือการตัดสินใจที่ต้องใช้เหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น บุคลิกภาพที่ดีจึงเป็นทั้งเสน่ห์ เป็นทั้งอำนาจได้ในขณะเดียวกัน และเป็นที่ยินชอบของคนโดยทั่วไป ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างราบรื่น บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้เสมอ ยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทุกคนต้องเข้าสู่สังคมโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การ

ปรับบุคลิกภาพให้ได้มาตรฐานสากลจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ดังนั้นทำ
 อ ย่ า ง ไ ร เ ร า จึ ง จ ะ เ ป็ น
 บุคคลที่น่าเชื่อถือ ใ่ว่างใจ สง่างาม สดใส ทันสมัย และดูจริงใจ
 เราต้องตระหนักว่าทุกสิ่งที่เราต้องการข้างต้นนั้นต้องเริ่มมาจาก
 ภายใน นั่นคือ ความคิด เมื่อคิดดีแล้วก็จะเกิดการแสดงออกผ่าน
 ทางภาพลักษณ์และน้ำเสียงที่ดี จนถ่ายทอดเป็นการกระทำที่
 ประทับใจต่อไปได้ เช่น

- 1.ความน่าเชื่อถือ น่าใ่ว่างใจ
- 2.ความสง่างาม
- 3.ความสดใส
- 4.ความทันสมัย
- 5.ความจริงใจ

ลักษณะนิสัยตามธรรมชาติของมนุษย์

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับนิสัยตามธรรมชาติของมนุษย์
 ช่วยให้สามารถเข้าใจลักษณะนิสัยที่มีความแตกต่างกัน เป็น
 ประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ มนุษย์มีลักษณะนิสัยตาม
 ธรรมชาติดังต่อไปนี้คือ

1. อิจฉาริษยาและต่อต้านผู้ที่เหนือกว่า ดีกว่า มนุษย์จะมี
 อุปนิสัยไม่ชอบคนอื่นที่ดี เด่นกว่าตนมักจะพยายามต่อต้าน ไม่ให้
 ความร่วมมือ หรือแสดงความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย เป็นต้น

2. มีสัญชาตญาณการทำลาย เช่น ชอบอ่าน ฟัง ชมเรื่อง
 ที่เกี่ยวกับเรื่องร้าย ๆ มากกว่าเรื่องดี ๆ ชอบอ่านข่าวอาชญากรรม
 มากกว่าข่าวการพัฒนา เป็นต้น

3. ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุนการ
 เปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น จะต่อต้านหากจะมีการเปลี่ยนแปลง
 เกิดขึ้น เช่น บริษัทจะมีนโยบายปรับเปลี่ยนการทำงานนอกเวลา
 ราชการ เป็นต้น

4. มีความต้องการทางเพศ และมีความต้องการด้านร่างกายอื่น ๆ ด้วย

5. หวาดกลัวต่อภัยต่าง ๆ เช่น หวาดกลัวผู้มีอำนาจ หวาดกลัวภัยพิบัติต่าง ๆ ภัยธรรมชาติ กลัวอุบัติเหตุ ไฟไหม้ และจะพยายามหาทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองพ้นจากภัยต่าง ๆ

6. กลัวความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความยากลำบาก และกลัวความตาย

7. มีความโหดร้าย ทารุณ ป่าเถื่อน ชอบซ้ำเติมผู้อื่นหากผู้อื่นพลั้งพลาด

8. ชอบความสบาย มั่งง่าย ไม่ชอบทำตามกฎกติกา พยายามจะไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ไม่ชอบให้ใครมาบังคับเป็นต้น

9. ชอบความตื่นเต้น ผจญภัย เดินทางท่องเที่ยว ชอบหาประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับตนเอง เช่น ชอบท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ค่อยมีใครชอบไปเพราะเดินทางลำบาก เป็นต้น

10. มีนิสัยอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง เช่น ทดลองสั่งอาหารชื่อแปลก ๆ มารับประทาน เป็นต้น

ความแตกต่างของมนุษย์และปัจจัยที่ทำให้มนุษย์แตกต่างกัน

การที่มนุษย์มีความแตกต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพได้ง่ายหรือยาก มนุษย์มีความแตกต่างกัน ดังกล่าวได้แก่

1. ด้านรูปร่าง หน้าตา ท่าทาง (appearance) แตกต่างกันในด้านโครงสร้างของร่างกาย ผิวพรรณ หน้าตา เป็นต้น

2. ด้านอารมณ์ (emotion) อารมณ์มีบทบาทเป็นอย่างยิ่งในการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคลเพราะสามารถแสดงออกให้เห็น

ว่าบุคคลผู้นั้นมีลักษณะอารมณ์ด้านใดเด่นชัด ความสามารถสะกดกลิ่นโทสะไว้ได้หรือไม่ บุคคลที่มีอารมณ์ดี ใจเย็นมีการแสดงออกที่เหมาะสมจะเป็นผู้ที่น่าคบหา ในขณะที่บุคคลที่มีอารมณ์ร้ายใจร้อน มีพฤติกรรมก้าวร้าวจะมีบุคลิกภาพไม่เป็นที่น่าประทับใจแก่ผู้พบเห็น

มาลินี จุฑะรพ (2537, หน้า 34, อ้างถึงในรวิวงศ์ ศรีทองรุ่ง, 2543 หน้า 9) อธิบายว่า อารมณ์เป็นความรู้สึกของบุคคล ที่ร่างกายและจิตใจถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกและส่งความรู้สึกไปยังสมองจนเกิดเป็นอารมณ์ขึ้น โดยทั่วไปบุคคลจะมี อารมณ์ อยู่ 6 ประเภท คือ

- 1) อารมณ์พื้นฐาน ได้แก่ อารมณ์ร่าเริง โกรธ และกลัว
- 2) อารมณ์ที่เกิดจากการสัมผัสโดยตรง ได้แก่ อารมณ์พอใจ ไม่พอใจ อารมณ์อยากรู้ อยากเห็น ความรู้สึกขะเขย่ง หวาดเสียว ตกใจ และวิตกกังวล
- 3) อารมณ์ที่เกิดจากการประเมินตนเอง ได้แก่ อารมณ์ละอาย ภาควมใจ สำนึกผิดและผิดหวัง
- 4) อารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ได้แก่ อารมณ์รัก เกลียด อิจฉา ริษยา สงสาร หึง และอารมณ์ร่วม
- 5) อารมณ์สุนทรียภาพ ได้แก่ อารมณ์ขบขัน หัวเราะ ตลกซาบซึ้งตรึงใจและสนเท่ห์
- 6) อารมณ์ชั่วแล่น ได้แก่ อารมณ์ครี้ออกครี้อใจ รู้สึกสุขใจ ดีใจ เบิกบาน อิ่มเอมใจ ห่อเหี่ยว บูดบึ้ง หงุดหงิดและเสียใจ

3. ด้านนิสัยใจคอ (habit) การแสดงพฤติกรรมที่เคยชิน ซึ่งเกิดจากการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดบ่อย ๆ จนติด นิสัยเป็นเสมือนโปรแกรมประจำตัวที่กำหนดพฤติกรรมทางกาย วาจาและใจของ

แต่ละบุคคล ใครมีนิสัยอย่างไรก็จะทำตามความเคยชินอย่างนั้น โดยอัตโนมัติ

4. ด้านทัศนคติ (attitude) การที่บุคคลมีมุมมองสังคมในด้านบวก ด้านลบหรือไม่การไม่แสดงทัศนคติ เช่นการมองโลกในด้านบวก ก็จะส่งผลให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี และจะมองสิ่งแวดล้อมดีไปด้วย

5. ด้านพฤติกรรม (behavior) บุคคลแต่ละคนย่อมมีอุปนิสัยใจคอประจำตัวต่าง ๆ กัน ซึ่งเป็นปัจจัยของแบบแผนของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

6. ด้านความถนัด (aptitude) แต่ละคนมีความถนัดในแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป ความถนัดหมายถึงสมรรถภาพ หรือความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคล อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนและได้รับความรู้จากประสบการณ์ เป็นสมรรถภาพที่ทำให้บุคคลมีแนวโน้มอันเหมาะแก่การทำงานชนิดหนึ่ง ๆ ได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ

7. ด้านความสามารถ (ability) ความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ในการทำงานและความถนัดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลผู้นั้นเป็นคนที่น่าสนใจ

8. ด้านสุขภาพ (health) สุขภาพเป็นปัจจัยที่ช่วยกำหนดให้คนเราแสดงบุคลิกภาพออกมาดีและไม่ดี เช่น ร่างกายแข็งแรง ผิวพรรณเปล่งปลั่ง มีความพร้อมที่จะทำงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

9. ด้านรสนิยม (taste) หมายถึง ความนิยมชมชอบ ความพอใจ เช่น การมีรสนิยมในการแต่งตัวดี เป็นต้น

10. ด้านสังคม (social) ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อผู้อื่น อากัปกริยาในการแสดงออกต่อสิ่งแวดล้อมว่าเป็นอย่างไร เช่น

เป็นคนสงบเสงี่ยม เป็นคนเห็นแก่ตัว เป็นคนเยอหยิ่งหลงตน เป็นคนเมตตา เอื้ออาทร ฯลฯ ซึ่งลักษณะเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนประกอบของบุคลิกภาพ

สาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้มนุษย์มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน

การที่แต่ละบุคคลแสดงบุคลิกภาพออกมาแตกต่างกัน มีปัจจัยและหลาย ๆ สาเหตุ ดังต่อไปนี้คือ

1. **พันธุกรรม** การถ่ายทอดทางพันธุกรรม เช่น รูปร่างหน้าตา ท่าทาง รูปร่างสูง รูปร่างเตี้ย ลักษณะสีผิว ลักษณะเส้นผม ลักษณะโครงสร้างของร่างกาย ความผิดปกติของสภาพร่างกาย รวมไปถึงการได้รับการถ่ายทอดเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บซึ่งส่งผลให้มนุษย์มีลักษณะบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไป (ดังภาพที่ 2.1)

ภาพที่ 2.1 แสดงความผิดปกติทางกายภาพ

ที่มา: <http://www.corbisimages.com/stock-photo/rights-managed/PG14670/mother-and-children-with-physical-abnormalities>

2. สภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันได้ เช่น ผู้ที่เจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ดี ก็จะทำให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี

3. พฤติกรรม การประพฤติปฏิบัติ การแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เป็นประจำสม่ำเสมอ เช่นผู้มีกิริยาเรียบร้อย เป็นต้น

4. วัย ในแต่ละวัย ก็จะมีความต้องการ มีความสนใจที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างกันไปเช่น วัยเด็กก็จะสนใจเรื่องเล่นมากกว่าการเรียนหนังสือ เป็นต้น

5. ความแข็งแรง ความอดทนทั้งร่างกาย อารมณ์ อดทนอดกลั้นได้ดีหรือ อดทนไม่ได้ในสภาวะตึงเครียดก็จะแสดงบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน

6. การอบรมสั่งสอน การได้รับการอบรมสั่งสอน การได้รับคำแนะนำที่ดีก็จะส่งผลให้บุคคลเป็นผู้มีทักษะการคิดที่ดี

7. ความแตกต่างทางเพศ เพศหญิงมีความห้วนไหวทางอารมณ์สูงกว่าเพศชาย ส่วนเพศชายจะแสดงพฤติกรรมบุ่มบ่าม โลดโผนกว่าเพศหญิง เป็นต้น

8. การศึกษา ระดับการศึกษามีผลทำให้มนุษย์สามารถเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้ต่างกัน

9. ฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างกัน มีมุมมอง แนวคิดที่แตกต่างกัน เช่น คนจนอาจมีความอ่อนน้อม

ถ่อมตน แต่คนรวยอาจคิดว่าไม่จำเป็นต้องมีความอ่อนน้อมกับใครเพราะตนเองมีฐานะดี เป็นต้น

10. ถิ่นกำเนิด คนที่มีชาติกำเนิดที่ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แตกต่างด้านดินฟ้าอากาศ ย่อมมีผลต่อการแสดงบุคลิกภาพของมนุษย์ เช่น ผู้ที่กำเนิดในภาคเหนือ อากาศเย็นสบาย ทำให้คนเหนืออารมณ์ดี แต่ผู้ที่กำเนิดในภาคใต้ ต้องเผชิญกับสภาพดินฟ้าอากาศแปรปรวนอยู่บ่อย ๆ ส่งผลให้คนใต้ต้องพูดเร็ว หรือพูดเสียงดัง เป็นต้น

11. ศาสนา เป็นปัจจัยช่วยหล่อหลอมให้มนุษย์มีความเชื่อต่างศาสนากีย่อมมีความแตกต่างในความรู้สึกนึกคิด

12. ภาษา มนุษย์ใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งแตกต่างกันหลายพันภาษาอาจทำให้มนุษย์สื่อสารกันเข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง อาจตีความหมายของภาษาแตกต่างกันออกไปอาจไม่ตรงหรือไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของผู้พูด อาจส่งผลให้เกิดความบาดหมางกันได้

13. กฎเกณฑ์ของสังคม ก็มีส่วนทำให้คนเราแตกต่างกันไป เช่น ชาวมุสลิม ผู้ชายสามารถมีภรรยาได้มากกว่า 1 คน โดยไม่ผิดกฎหมาย แต่ประเทศไทยถือว่าการมีภรรยาคนเดียวเท่านั้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นต้น

14. อิทธิพลของกลุ่ม เป็นพลังของการรวมกลุ่ม มีส่วนช่วยให้คนเราแสดงออกในด้านความมั่นใจ เชื้อมั่น หรือกลัวที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ

ลักษณะโดยทั่วไปของบุคลิกภาพ

สถิตย์ วงศ์สุวรรณ (2544, หน้า 4) กล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของบุคลิกภาพว่าประกอบด้วย 4 ลักษณะสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะรูปร่าง บุคคลแต่ละคน เมื่อเกิดมาแล้วก็มีลักษณะรูปร่างเป็นไปตามพันธุกรรม ครั้นเมื่อเติบโตขึ้นมา ก็ได้พบปะเรียนรู้กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ทำให้เกิดเป็นผลรวมของบุคลิกภาพในตัวบุคคลขึ้น

2. พฤติกรรมส่วนรวมของบุคคล บุคลิกภาพ เป็นลักษณะพฤติกรรมส่วนรวมของบุคคล มิใช่เป็นพฤติกรรมเฉพาะอย่างคือ ไม่ใช่หมายถึงลักษณะการพูด การแต่งกาย มารยาท การแสดงอารมณ์หรือขนาดรูปร่างผิวพรรณ เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง หากแต่หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างในตัวคน ๆ นั้นที่แสดงให้เห็นปรากฏออกมา

3. การมองเห็นของบุคคลอื่น บุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับการมองเห็นของบุคคลอื่น เช่น บุคลิกภาพของบุคคลจะดีหรือไม่อยู่ที่คุณค่าของคนนั้นที่มีต่อสังคม สังคมมองเห็นความสำคัญของบุคคลนั้นอย่างไร

4. การปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น บุคลิกภาพ เกิดจากการที่บุคคลใช้ความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้ โครงสร้างของบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลประกอบด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ถาวรฝังแน่นอยู่ในวิถีทางของการปรับตัวซึ่งเป็นแบบแผนเฉพาะของแต่ละบุคคล

องค์ประกอบของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพไม่ใช่สิ่งที่เกิดมาพร้อมกับบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่บุคลิกภาพจะค่อย ๆ พัฒนาจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวของบุคคลอย่างไม่มีที่จบสิ้น ส่งผลให้บุคลิกภาพของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดชีวิต ดังนั้นบุคลิกภาพของบุคคลจึงต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามจาก

การทบทวนวรรณกรรมส่วนใหญ่พบว่า บุคลิกภาพประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.ลักษณะทางกาย ได้แก่ รูปร่าง โครงสร้าง ลักษณะเส้นผม สีผม ส่วนสูง น้ำหนัก ความปกติของอวัยวะ ผิวพรรณ หน้าตา อากัปกิริยา ท่าทาง ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นเครื่องแสดงให้ทราบ ประสิทธิภาพของบุคคลทางกาย ทราบถึงความแข็งแรงทางจิตใจ ทราบถึงความผ่อนคลายของจิตใจ การที่อวัยวะรับสัมผัสและ ทำงานได้ดี รวดเร็ว เป็นบุคลิกที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนเรา

2.คุณลักษณะทางจิตใจ เช่น สติปัญญา ความจำ จินตนาการ ความถนัด เจตคติ ความสนใจ ความตั้งใจ การตัดสินใจ ความคิดด้วยเหตุผล ฯลฯ เป็นความสามารถด้านสมองทั้งสิ้น

3.อุปนิสัย หมายถึงลักษณะผลรวมของนิสัย (habit) หลาย ๆ อย่างของบุคคลที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมเป็นระยะเวลา ยาวนานพอสมควร จนเป็นความประพฤติ หรือความมีศีลธรรม จรรยา มารยาทและคุณธรรม เช่น ความสุภาพอ่อนโยน ความซื่อสัตย์ ความน่าเชื่อถือ ความสุขุม ไม่เห็นแก่ตัว ฯลฯ เหล่านี้เป็นปฏิกิริยาอาการที่สอดคล้องกับปทัสถานของสังคม

4.อารมณ์ ได้แก่ความรู้สึกแห่งจิตที่ก่อให้เกิดอาการกระทำต่าง ๆ เช่น โกรธ ตื่นเต้น กล้าหาญ หวาดระแวง ร่าเริง หดหู่ หงุดหงิด วิตกกังวล ฯลฯ เหล่านี้ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์

5.กำลังใจ คือ ความสามารถที่จะควบคุมหรือบังคับปฏิกิริยาอาการต่าง ๆ ที่กระทำไป โดยเจตนา เช่น กระจกเงาหรือแว่น หรือเนือยชา เชื่องช้า ความอดทน หรือความเบื่อหน่าย

6. การสมาคมกับผู้อื่น คือ กิริยา ท่าที อากาารที่บุคคลแสดงต่อผู้อื่น เช่น ชอบคบหาสมาคมหรือเก็บตัว เห็นอกเห็นใจผู้อื่นดีหรือไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่กับผู้ใด เลียสละหรือว่าคอยแต่จะเอาเปรียบผู้อื่น ฯลฯ

7. การเป็นผู้มีภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิฐาน เช่น เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ การเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณ และการเป็นผู้มีบุคลิกภาพทั้งภายในและภายนอกดี

นอกจากนั้น ยังมีนักวิชาการบางท่าน อาทิ วาจาสิทธิ์ ลอเสวีวานิช (2552) เสนอองค์ประกอบเพิ่มเติมจากองค์ประกอบ 7 ประการข้างต้น ไว้ดังนี้

1. ด้านวาจา หมายถึง การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง ซึ่งผู้อื่นจะรับรู้ได้โดยการฟัง ลักษณะต่าง ๆ สะท้อน บุคลิกภาพด้านนี้เช่น การพูดไม่เข้าหูคน การพูดจากระโชกโฮกฮาก การพูดจាន่าฟัง เป็นต้น บุคลิกภาพทางวาจาที่ดีย่อมหมายถึงการพูดจาด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล น่าฟังเป็นมิตร และได้สาระ

2. ด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถทางการคิดแก้ปัญหา ไหวพริบ ความสามารถที่จะมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม คิดเป็น รู้จักคิด คิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี แสดงออกหรือสนองตอบผู้อื่นได้อย่าง “ทันกัน” และ “ทันกาล”

3. ด้านความสนใจและเจตคติ แต่ละคนจะมีความสนใจและเจตคติแตกต่างกันไปบางคนไม่สนใจการเมือง ซึ่งบางคนมีความสนใจ หลากหลายไม่สนใจเพียง เรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว

4. ด้านการปรับตัว มีผลต่อลักษณะของบุคลิกภาพ ถ้าใช้แบบที่ดีมีพฤติกรรมที่เหมาะสม สังคม ยอมรับ จะอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข ตรงกันข้ามถ้าปรับตัวไม่ดีวางตัวในสังคมไม่เหมาะสม ย่อมมี ผลเสียต่อบุคลิกภาพด้านอื่นไปด้วย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ ดังนั้นการพัฒนาบุคลิกภาพจึงควรพิจารณา จากปัจจัยดังกล่าว ซึ่งในที่นี้จะขอแนะนำ 7 ประการดังต่อไปนี้คือ

1. ลักษณะทางกาย ลักษณะทางกาย เช่น คนที่เกิดมาคนรูปร่างเล็ก ก็จะมีรูปร่างที่อ้วนไม่มั่นใจ จึงเดินเขย่งส้นเท้า เดินกางแขนเพื่อเป็นการแสดงว่าตนเป็นคนรูปร่างใหญ่โต เป็นที่เกรงกลัวของคนอื่นเช่นกัน เป็นต้น

2. ความเจ็บป่วยและพิการทางกาย ความเจ็บป่วยและพิการทางกาย เช่น สุขภาพร่างกายไม่สมบูรณ์แข็งแรง หรือผู้ที่พิการทางกาย จะขาดความสง่างามส่งผลกระทบต่อจิตใจแก่ผู้พบเห็น เป็นต้น

3. ระดับความสามารถทางสติปัญญา ระดับความสามารถทางสติปัญญา เช่น ความฉลาดเฉลียว ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีความสามารถด้านนี้แตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นผลมาจากพันธุกรรม แต่ก็สามารถพัฒนาได้

ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสติปัญญา ความสามารถรับการศึกษาระดับอาชีพ และการปรับตัวปรากฏในตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงระดับสติปัญญาความสามารถรับการศึกษา
ประกอบอาชีพ และการปรับตัว

ระดับไอคิว	ระดับสติปัญญา	การศึกษา การประกอบอาชีพและการปรับตัว
130 ขึ้นไป	ฉลาดมาก	เป็นไอคิวเฉลี่ยของผู้สามารถเรียน ในระดับปริญญาเอก
120-129	ฉลาด	เป็นไอคิวเฉลี่ยของผู้สามารถเรียน ในระดับปริญญาโท
110-119	สูงกว่าปกติหรือค่อนข้างฉลาด	เป็นไอคิวเฉลี่ยของผู้สามารถเรียน ในระดับปริญญาตรี หรือมีโอกาส จบมหาวิทยาลัยได้
90-109	ปกติหรือปานกลาง	เป็นไอคิวเฉลี่ยของประชากรปกติ ส่วนใหญ่มีความสามารถปานกลางเรียนจบมัธยมศึกษาตอนปลายได้
80-89	ต่ำกว่าปกติหรือปัญญาทึบ	เขาวนปัญญาต่ำที่สามารถรับการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กเรียนช้า ๆ
70-79	ระดับเขาวนปัญญาต่ำกึ่งระหว่างปัญญาทึบกับปัญญาอ่อน	ประกอบอาชีพประเภทช่างฝีมือได้
50-69	ปัญญาอ่อนเล็กน้อย	มีความสามารถเทียบเท่ากับเด็กอายุ 7-10 ปี อาจพอรับรู้การศึกษาได้ ในระดับประถมต้น ป .1- ป .4 โดยเรียนอยู่ในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียน การศึกษาพิเศษเฉพาะประกอบอาชีพที่ไม่ต้องความรับผิดชอบสูงหรืองาน ประเภทช่างฝีมือง่าย ๆ
35-49	ปัญญาอ่อนปานกลาง	มีความสามารถเทียบเท่ากับเด็ก อายุ 4-7 อาจอ่านเขียนได้เล็กน้อย แต่เรียนรู้ได้ช้า

ที่ มา :		ไม่สามารถเรียน ในโรงเรียนปกติได้ ควร เรียนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะ ถ้า ได้รับการฝึกสอนที่เหมาะสมอาจดูแล ตนเองในชีวิตประจำวันได้ และทำงานง่าย ๆ ภายใต้การควบคุมดูแล	
htt p:// hl in za ii. 50	20-34	ปัญญาอ่อนมาก	มีความสามารถเทียบเท่ากับเด็กอายุ 3 ปี เรียนหนังสือไม่ได้ มีความบกพร่องเห็นได้ ชัดในพฤติกรรม การปรับตัวและอาจมี พัฒนาการบกพร่องในด้านภาษาการรับรู้ การดำรงชีวิต ต้องอยู่ภายใต้การดูแล เช่นเดียวกับเด็กเล็ก
	ต่ำกว่า 20 ลงไป	ปัญญาอ่อน มาก ที่สุด	มีความสามารถเทียบเท่ากับเด็กอายุ 1-2 ปี ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ ต้องมีผู้ให้การ ดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

webs.com/j8_5.ht

นอกจากนั้น Hilgard (อ้างถึงในสถิติ วงศ์สวรรค์, 2554, หน้า 7) ยังอธิบายไว้ว่า ความสามารถทางสติปัญญาสามารถ
ถึ ำ ย ทั อ ด
ได้ทางพันธุกรรม และความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติจะผลต่อ
ระดับสติปัญญา โดย Hilgard ยืนยันจากผลการศึกษาค้นคว้าและ
วิจัยของ Hirsch (อ้างถึงในสถิติ วงศ์สวรรค์, 2544, หน้า 7) ซึ่ง
ได้แสดงการเปรียบเทียบ I.Q. ของเด็กเชื้อชาติต่าง ๆ ไว้ใน
ตารางที่ 2.2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับ I.Q. และความ
แตกต่างด้านเชื้อชาติ

เชื้อชาติ	I.Q. เฉลี่ย
-----------	-------------

ปอร์ตูกเกต	82.7
ลูกผสมคานาดา+ฝรั่งเศส	85.3
อิตาลี	85.8
กรีก	87.8
โปแลนด์	89.6
รัสเซีย	90.9
ลูกผสมคานาดา+อังกฤษ	93.8
ไอร์แลนด์	95.9
สวีเดน	97.4
อเมริกัน	98.3
ลูกผสมยิว+รัสเซีย	99.5
อังกฤษ	107.7
สวีเดน	102.1
ลูกผสมยิว+โปแลนด์	102.8

ที่มา: Hirsch (อ้างถึงใน สถิติ วงศ์สวรรค์, 2544, หน้า 7)

จากตารางเปรียบเทียบข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างด้านเชื้อชาติ มีผลกับระดับสติปัญญา เด็กเชื้อชาติผสมมักจะมี I.Q. สูงกว่าเด็กเชื้อชาติเดียว นักวิชาการส่วนใหญ่ยอมรับกันว่า พันธุกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์

4.ลักษณะทางจิตใจ ลักษณะทางจิตใจ หมายถึง การมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น การมองโลกในมุมบวก (positive thinking) การมองโลกในมุมลบ (negative thinking) เป็นต้น

5.การได้รับความอบอุ่นและความรัก การได้รับความอบอุ่นและความรักจากครอบครัว จะช่วยให้เด็กเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้

วิทยา นาควัชระ (2545, หน้า 168-170) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยพฤติกรรมของเด็กรุ่นใหม่ว่าเป็นคนขี้เหงา อยู่กับตัวเองไม่ได้ ร้อนรุ่ม ชอบใช้โทรศัพท์มือถือ ต้องออกจากบ้าน ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความอ่อนแอทางจิตใจ รอคอยไม่เป็น ขาดความยับยั้งชั่งใจ ตัดสินใจง่าย ชอบสบาย ไร้สาระ ปล่อยปละทำให้เด็กมีบุคลิกภาพดังกล่าวได้แก่

1. ขาดความรักพื้นฐาน (basic love) เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีการจับผิด ไม่ยกย่อง เปรียบเทียบ เปรียบเปรย ประชดประชัน ส่อเสียดหรือโหดร้าย ทำให้เด็กไม่สามารถรักพ่อแม่ได้สนิทใจ เมื่อขาดความรักพื้นฐานก็เหมือนคนหิวโหยความรัก อยากได้ความรักแต่รักคนไม่เป็น ต้องการความรักและความสนใจจากคนอื่นโดยไม่รู้จักพอ จึงอยากเป็นคนเด่นคนดัง เช่น ชอบแต่งตัว ใช้ของราคาแพง เพื่อให้คนอื่นสนใจ มักผิดหวังง่าย ใจน้อย ต้องการให้คนอื่นมาสนใจเป็นต้น มีความรู้สึกก้าวร้าวและพร้อมจะต่อต้านสังคม ทำผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรมได้ง่าย

2.ขาดความเชื่อพื้นฐาน (basic trust) คือ ความเชื่อที่ควรจะมีต่อพ่อแม่ได้ อย่างไรก็ตามแต่ไม่เกิดความเชื่ออย่างสนิทใจ เพราะพ่อแม่เลี้ยงดูแบบจับผิดและไม่ได้รับการยกย่องอย่างเหมาะสม เมื่อเติบโตขึ้นก็จะเป็นคนขี้ระแวง เชื่อคนยาก กลายเป็นคนขี้เหงา แยกตัว เข้า

สังคมลำบาก เวลาอยากจะแสดงอารมณ์ก็แสดงไม่ถูก จึงมักพึ่งยาเสพติด สิ่งมีเงินมาเข้ามาช่วยเพราะมีความคิดว่าสิ่งเสพติดช่วยให้ลืมเรื่องที่ตนไม่มีความสุขได้

3. ขาดความรู้สึกนับถือยกย่องตัวเองตามความเป็นจริง (self esteem) และขาดความตระหนักในค่าของตนเอง (ego asset) สาเหตุเพราะมักถูกจับผิด ไม่ถูกยกย่องอย่างเหมาะสมจากผู้เลี้ยงดู จึงมักดูถูกตัวเอง ไม่ภาคภูมิใจในตนเอง ไม่เห็นคุณค่าของตนเองแม้อยากทำดีในบางครั้ง แต่ก็คิดว่าคงทำไม่ได้ เพราะความรู้สึกว่าตัวเองต่ำต้อย ไร้ค่า จึงหมดกำลังใจง่าย ท้อถอยง่าย บุคคลเหล่านี้พร้อมจะทำผิดศีลธรรม ผิดกฎหมายได้ง่ายเพราะคิดว่าตนเองก็เป็นคนไม่ดีอยู่แล้ว ถ้าจะทำผิดอีกก็ไม่เป็นไร เช่น อยากรู้ได้แล้วได้เกรด A ก็จะไม่นึกถึงวิธีทุจริตในการสอบ เป็นต้น

4. ลำดับที่ของการเกิดในครอบครัว มีผลการวิจัยอธิบายว่า ลำดับการเกิดในครอบครัวมีอิทธิพลต่อลักษณะของการแสดงบุคลิกภาพ

ในส่วนของลำดับที่ของการเกิดในครอบครัวนั้น ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540, หน้า 363 – 364) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับลำดับการเกิดในครอบครัว ไว้ว่า

1) ลูกคนแรก มักจะมีลักษณะมุ่งต่อความสำเร็จ เข้าใจสังคมได้ดี มีความมั่นใจในตนเองสูง แต่ลูกคนแรกมักจะมีคามวิตกกังวลสูงกว่าลูกคนหลัง ๆ ลูกคนแรกจะมีลักษณะเด่นเพราะพ่อแม่ให้ความสำคัญ ให้ความสนใจมากกว่า มีความคาดหวังสูง พ่อแม่มักให้ลูกคนแรกเป็นต้นแบบให้น้อง ๆ และเป็นพี่ปรึกษาของกิจการในครอบครัว

2) ลูกคนที่เกิดหลัง ๆ จะมีปัญหามากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกคนกลางจะเหมือนเด็กถูกทิ้งเพราะความ

คาดหวังได้ทุ่มเทให้กับลูกคนแรกไปหมดแล้ว และจะเอ็นดูลูกคนเล็กหรือคนสุดท้อง แต่หลาย ๆ กรณีพบว่า ลูกคนกลางเป็นผู้ที่เข้าสังคมได้ดี เพราะมีความพยายามในการปรับตัวมากกว่าคนอื่น

4.สถานภาพของครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว เช่น ความร่ำรวยต่างกันก็ส่งผลทำให้คนเรามีบุคลิกภาพที่ต่างกัน คนที่ร่ำรวย มีฐานะความเป็นอยู่ดีก็จะมีบุคลิกที่มั่นใจ มีความภูมิใจ มีโอกาสเลือกสิ่งที่ดีให้กับตนเอง

5.ระดับการศึกษา การได้รับการศึกษาช่วยยกระดับการใช้ชีวิตให้สูงขึ้นได้ โรงเรียน มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยสังคมที่มีหน้าที่อบรมให้คนมีความรู้ มีระเบียบวินัย มีแนวความคิด และนำไปสู่การพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองได้

6.ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ ความแตกต่างของขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละสังคมก็จะทำให้คนแสดงบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น มุสลิมก็จะแต่งกายมิดชิด คลุมผ้าบนศีรษะ ปิดใบหน้า เรียบร้อย เป็นต้น

7.ประสบการณ์ ประสบการณ์ทั้งในส่วนที่เป็นประสบการณ์ที่ดีและไม่ดี ถ้ามีประสบการณ์ดีจะส่งผลทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความรู้สึที่ดี และจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรม แสดงบุคลิกภาพที่ดีออกมา ในทางตรงกันข้าม หากมีประสบการณ์ไม่ดีก็จะส่งผลต่อจิตใจ การเกิดทัศนคติในทางลบมองโลกในแง่ลบ เป็นทุกข์ หวาดระแวง ทำให้เกิดบุคลิกภาพที่ไม่ดีได้

บุคลิกภาพที่พึงประสงค์

1. ความหมาย

บุคลิกภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง การแสดงพฤติกรรม การแสดงกิริยา ท่าทาง การแสดงมารยาท การแสดงนิสัยใจคอ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ความรู้สึก การแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะมีความสง่าผ่าเผย เป็นที่ปรารถนา ชื่นชม ยกย่องของสังคม

2. ประโยชน์ของการมีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์

การมีบุคลิกภาพที่พึงประสงค์มีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ช่วยให้ชีวิตมนุษย์มีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตดังต่อไปนี้

2.1 เกิดความประทับใจแก่ผู้พบเห็น ใคร ๆ ก็อยากทักทาย อยากคบค้าสมาคมด้วย เป็นที่ชื่นชมยกย่องแก่ผู้พบเห็น

2.2 เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อไป

2.3 คู่มืออำนาจบารมี มีความน่าเชื่อถือ มีอำนาจในการต่อรองเรื่องต่าง ๆ

2.4 สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้ดี

3. คุณลักษณะของบุคลิกภาพที่พึงประสงค์

จากการที่นักวิชาการได้นำเสนอคุณลักษณะของบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ไว้มากมายหลายทัศนะ ในที่นี้จะอธิบายคุณลักษณะของบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ เป็น 3 กลุ่มประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 คุณลักษณะทางกาย

3.1.1 มีการแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะ ้วยเสื้อผ้าที่สวมใส่สะอาด เรียบร้อยประณีต

3.1.2 มีท่าที กิริยาอาการ การเคลื่อนไหว ทั้ง การเดิน ยืน และการทำงานที่เหมาะสม คล่องแคล่ว ว่องไว

3.1.3 น้ำเสียงนุ่มนวลชวนฟัง เสียงไม่กระโชก โสภสาก

3.1.4 มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ตื่นตัว อยู่เสมอ

3.1.5 มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ แข็งแรง ไม่เจ็บ ไข้

3.2 คุณลักษณะทางจิตใจ

3.2.1 เข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น สามารถ ตอบสนองได้เหมาะสม

3.2.2 ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขัน รู้จัก มองในแง่บวกที่แปลกใหม่

3.2.3 มีความยืดหยุ่นทางอารมณ์ บุคคลที่ อารมณ์เยือกเย็น ข่มอารมณ์ของตนได้แนบเนียนก็จะไม่เปลอ แสดงอารมณ์ที่ไม่พึงปรารถนาออกมา ดูน่าเชื่อถือสำหรับผู้พบ เห็น

3.3 คุณลักษณะทางสังคมและการแสดงพฤติกรรม

3.3.1 มีจุดมุ่งหมาย ปฏิบัติการงานต่าง ๆ อย่างจริงจัง มุ่งมั่น

3.3.2 มีความคงที่สม่ำเสมอทั้งในการแสดงพฤติกรรม ต่ อ ผู้ อื่น แ ล ะ พ ฤ ตិ ก ร ร ม ในการทำงาน

3.3.3 รู้จักใช้ถ้อยคำ คำพูดที่เหมาะสมกับกาลเทศะ เหมาะกับผู้ฟัง พุดจาไพเราะ

3.3.4 ไม่เห็นแก่ตัว และไม่เอาประโยชน์ส่วนตนเป็น ที่ตั้ง

3.3.5 มีศิลปะในการคบหาสมาคมกับคนและเพื่อนร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี

3.3.6 มีศิลปะในการพูด พูดด้วยความจริงใจ ทำให้ผู้ฟังเกิดความคล้อยตามได้

3.3.7 มีกิจกรรมารยาทดี ประพฤติปฏิบัติตนฝึกรมารยาทในการเข้าสังคม เช่น มารยาทในการรอรับบริการ เป็นต้น

3.3.8 มีความซื่อสัตย์ รักษาสัญญา ไม่บิดเบือน

3.3.9 เป็นนักฟังที่ดี ฟังอย่างตั้งใจ แสดงความสนใจจริง

บุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์

1. ความหมาย

บุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ หมายถึง การแสดงพฤติกรรม อากัปกริยา นิสัยใจคอ ท่าทาง สีหน้า คำพูดที่ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล อาจส่งผลให้เกิดความไม่ประทับใจต่อผู้พบเห็น

2. คุณลักษณะที่แสดงถึงการมีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์

2.1 หมกมุ่นอยู่กับตนเอง/เก็บตัว คิดว่าการเข้าสังคมเป็นเรื่องน่าเบื่อ เป็นเรื่องยาก และมีความคิดวนเวียนเกี่ยวกับเรื่องของตนเองอยู่เสมอ ๆ คิดว่าเรื่องของตนเองเป็นเรื่องสำคัญโดยไม่ใส่ใจกับสิ่งแวดล้อมใด ๆ ส่งผลให้เป็นคนมีความคิดแคบ ไม่เห็นความสำคัญของการสร้างมนุษยสัมพันธ์

2.2 ไม่เป็นมิตร แสดงออกทั้งสีหน้า แววตา น้ำเสียงที่ไม่เป็นมิตร ทำให้ผู้ที่พบเห็นไม่อยากหรือไม่กล้าที่จะสนทนาด้วย

2.3 ต้องพึ่งพาผู้อื่นเสมอ ๆ เป็นคนที่ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดงออก คิดแต่จะพึ่งพาผู้อื่น

โดยคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถมากพอที่จะคิดหรือทำสิ่งใด ๆ เมื่อต้องฟังพาผู้อื่นเสมอ ก็จะเกิดเป็นความเคยชิน และทำให้ตนไม่คิดและไม่กระทำสิ่งใด ๆ อีกเลย ทำให้ขาดการพัฒนาตนเอง ขาดทักษะในการดำเนินชีวิต

2.4 ชอบคัดค้าน เป็นคนที่ไม่เห็นด้วยกับความ คิดเห็นของผู้อื่น จะแสดงอาการต่อต้านและไม่ยอมรับความเห็น ของคนส่วนใหญ่ ยึดความคิดของตนเป็นศูนย์กลาง ไม่ปรับ ความคิดของตนให้เข้ากับคนส่วนใหญ่ หรือที่เรียกว่าเป็นคน ขวางโลก

3. สาเหตุของการมีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์

บุคลิกภาพไม่พึงประสงค์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลเสียในด้าน การติดต่อกับผู้อื่นในสังคม การที่บุคคลแสดงบุคลิกภาพที่ไม่ เหมาะสมหรือไม่พึงประสงค์ สามารถเกิดได้จากหลาย ๆ สาเหตุ อาจมีสาเหตุดังต่อไปนี้

3.1 ความบกพร่อง/ผิดปกติทางกาย ร่างกายไม่สม ส่วน ความพิการทางร่างกายตั้งแต่กำเนิด หรือมีเหตุการณ์ที่ต้อง ทำให้ต้องพิการ กลุ่มคนเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเป็นคนก้าวร้าว อารมณ์รุนแรง ฉุนเฉียวง่าย เป็นต้น

3.2 ผิดปกติทางปัญญา ระดับ I.Q. ต่ำกว่าเกณฑ์ หรือพิการทางสมองมาแต่กำเนิด เช่น กลุ่มดาวน์ซินโดรม กลุ่ม คนปัญญาอ่อน ผู้ที่มีความผิดปกติทางปัญญามีแนวโน้มที่จะแสดง พฤติกรรมไม่สอดคล้องกับกาลเทศะ ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรม ของตนเองได้

3.3 ความคับข้องใจที่ฝังใจเสมอ ๆ เด็กที่เกิดใน สิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เช่น พบเห็นพ่อกับ แม่ทะเลาะกันทุกวัน หรือถูกทำร้ายทุบตีติดต่อกันเป็นเวลานาน ส่งผลให้เด็กโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่เก็บกด มองโลกในแง่ร้ายเสมอ

และ มี แ น ว โ น ้น ม จ ะ มี บุ ค ลี ก ภา พ
ทำร้ายผู้อื่นเพราะมองว่าการทุบตีเป็นวิธีที่แก้ปัญหาได้ เป็นต้น

3.4 ไม่มีมารยาทที่ดีและไม่รู้จักกาลเทศะ เช่น ทาน
อ า ห า ร ไป คุ ย ไป บั ว น น้ า ล า ย ใน
ที่สาธารณะ สูบบุหรี่ในสถานที่ที่ห้ามสูบบุหรี่ ไม่เข้าคิวเพื่อรอรับ
บริการ เป็นต้น

3.5 วุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำ ผู้ที่มีวุฒิภาวะทาง
อารมณ์เป็นบุคคลที่มีความสมดุลระหว่างความรู้สึกของตัวเองกับ
ความสามารถและความยินดีที่จะมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี คนที่มีวุฒิภาวะดีจะสามารถ
เผชิญหน้าและจัดการปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตด้วยความรับผิดชอบ
รักษาสมดุลในชีวิตของตนควบคู่ไปกับการคำนึงถึงผู้อื่นด้วย
เสมอ ในทางตรงกันข้ามคนที่ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์จะเป็นคน
ที่ ไ ม่ มี ค ว า ม สุ ข ใ ว้ ใ จ ไ ม่ ไ ต้ ข า ด
ความรับผิดชอบ ไม่มีประสิทธิภาพ เหล่านี้สร้างผลกระทบทางลบ
ต่อผู้อื่น

วาจาสิทธิ์ ลอเสรีวานิช (2552) ได้อธิบายไว้ว่า วุฒิภาวะ
ท า ง อ า ร ม ณ์ แ บ ่ ง ก ลุ ่ม อ ย่ า ง
เป็นรูปธรรมเป็น 6 ระดับดังนี้

ระดับ 6 ผู้นำ (leader) มีความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของ
ตนเองอยู่เสมอ ซื่อตรง เปิดรับและมองสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบด้านมี
ความสุขและสนุกกับชีวิต มองปัญหาต่าง ๆ เป็นโอกาสในการ
เรียนรู้และพัฒนาตนเอง

ระดับ 5 สร้างสรรค์ (doer) ในระดับนี้คือคนที่มองโลกในแง่
บวก มีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ มีความสุขพอสมควรมุ่งเน้นที่
ผลลัพธ์และมักจะยอมรับสิ่งต่าง ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงต่อเมื่อสิ่ง
นั้นได้รับการพิสูจน์แล้ว

ระดับ 4 ผู้เอาตัวรอดได้ (coper) มักเมินเฉยหรือไม่แยแสต่อสิ่งใด ๆ ใช้ชีวิตหรือทำอะไรเพียงแค่ว่าให้ตัวเองอยู่รอดได้เท่านั้น ซื่อตรงบ้าง ไม่ซื่อตรงบ้าง ทำตัวตามกระแสสังคมเพื่อความสะดวก ขาดความมุ่งมั่นรอให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นเอง

ระดับ 3 ผู้ต่อต้าน (opposer) ชอบต่อต้าน ไม่เป็นมิตร แส ด ง ค ว า ม โ ก ร ธ อ อ ก ม า อย่างเปิดเผยเพื่อประกาศตนว่าไม่กลัวอะไรชอบข่มขู่คุกคามเพื่อควบคุมผู้อื่น

ระดับ 2 จอมเล่ห์เหลี่ยม (manipulator) คนที่อยู่ในขั้นนี้ รู้ สึ ก ก ลั ว เ กิ น ไ ป ที่ จะ แสดงความร้ายกาจออกมาอย่างเปิดเผยจึงปกปิดซ่อนเร้นสิ่งเหล่านี้ไว้ข้างใน มักโกหก หรือทำตัวสร้างภาพว่าตนเป็นคนดี แต่ที่จริงชอบแก้แค้นและเอาแต่ได้

ระดับ 1 ผู้เคราะห์ร้าย (victim) คนในขั้นนี้อยู่ในสภาพ ท้อ แ ท้ สิ้น หวัง ห ม ด อ า ลั ย ตายอยาก พร่ำบ่นคร่ำครวญเพื่อเรียกร้องความสงสาร หรืออาจทำให้ผู้อื่นรู้สึกผิด ชอบพูดทำนอง "ไม่ใช่ความผิดของฉัน" ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเอง

4. การป้องกันไม่ให้มีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์

การที่บุคคลรับรู้ว่าการมีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิต การเข้าสังคม รวมถึงชีวิตการทำงาน การประกอบวิชาชีพ ดังนั้น เราจึงควรเรียนรู้ถึงวิธีการป้องกันไม่ให้ตนเองมีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ มีดังต่อไปนี้

4.1 รับรู้ความจริง ยอมรับสภาพความจริงที่เป็นอยู่ หรือ ส ภ า พ ค ว า ม เ ป็ น จ ริ ง

ที่เกิดขึ้นกับตนให้ได้ใน บางคนไม่ยอมรับสภาพความเป็นจริง
เกิดความเครียดก็อาจจะกลายเป็นผู้เป็นโรคจิตประสาทได้

4.2 เข้าใจและยอมรับตนเอง เมื่อยอมรับสภาพความเป็น
จริงที่เป็นอยู่แล้ว สิ่งต่อมาที่ก็คือการทำความเข้าใจและยอมรับ
ตนเองให้ได้ บางคนเคยใช้ชีวิตสุขสบาย มีเงินใช้สอย เมื่อวัน
หนึ่งขาดเงินใช้จ่าย ก็อาจจะส่งผลให้เกิดความเครียดได้ จึงต้อง
ปรับเปลี่ยนแนวคิดโดยคิดเสียใหม่ว่ามีน้อยก็ใช้สอยให้ประหยัด
ก็สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้

4.3 เข้มแข็ง พร้อมยอมรับสถานการณ์ต่าง ๆ ฝึกจิตใจให้
เข้มแข็ง อดทนกับสิ่งที่เผชิญอยู่ มุ่งมั่นไม่ย่อท้อต่อเรื่องราวต่าง ๆ
ที่จะเข้ามาในชีวิต

4.4 พัฒนาบุคลิกภาพของตนเสมอ ๆ อย่าคิดว่าเราไม่
จำเป็นต้องพัฒนาอะไรอีกแล้ว ทุกอย่างที่เป็นเรา หรือเราเป็นอยู่ดี
อยู่แล้ว ซึ่งเป็นความคิดที่ผิดอย่างมาก ทุกคนล้วนมีข้อบกพร่อง
ทั้งสิ้น พยายามค้นหาข้อบกพร่องเหล่านั้น และพยายามพัฒนา
บุคลิกภาพของตนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการป้องกันการเกิด
บุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์

การพัฒนาบุคลิกภาพกับการสร้างความสำเร็จใน ชีวิต

การพัฒนาบุคลิกภาพเป็นหนทางสำคัญที่จะนำบุคคลไปสู่
ความสำเร็จในชีวิตเพราะการที่คนเราจะสร้างความสำเร็จในชีวิต
ได้ จำเป็นต้องพัฒนาความสามารถที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสามารถในการครองตน คือ จะต้องดูแลตนเองให้
ก ิ น ด ี อ ยู่ ด ี มี ค ว า ม พ อ ใ จ
ในชีวิตและลิขิตชีวิตตัวเองได้

2. ความสามารถในการครองคน คือ สามารถทำงานร่วมกับ
ผู้ อื่น ไ้ ดี เป็น ผู้ น ำ แล ะ

ผู้ตามที่ดีเป็นที่รักใคร่ของญาติมิตร รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ให้ความสำคัญกับผู้อื่นจนชนะใจผู้อื่นได้

3.ความสามารถในการครองงาน คือ สามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จในงานอาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความก้าวหน้าในงานที่รับผิดชอบ

สรุป

การพัฒนาบุคลิกภาพ คือ ลักษณะพฤติกรรมส่วนรวม ทั้ง ห ม ด ทั้ง ลั ก ษ ณะ ทางกายหรือภายนอก ที่บุคคลแสดงออกมา ได้แก่ รูปร่างหน้าตา น้ำเสียง ลักษณะนิสัยใจคอ ระดับสติปัญญา และลักษณะภายในจิตใจ เช่น ทักษะคติ ความเชื่อ ค่านิยม ประสพการณ์ อุดมคติ เป้าหมาย เป็นต้น ลักษณะดังกล่าวมีที่มาจากความแตกต่างทางกรรมพันธุ์และ สภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลเป็นตัวหล่อหลอม ให้แต่ละคนแสดงบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป ส่งผลต่อการเข้าสังคม การปรับตัวให้เข้ากับสังคม

การพัฒนาบุคลิกภาพมีประโยชน์มากมายหลายด้าน การแก้ไขจุดบกพร่อง การนำจุดดีมาพัฒนาให้เด่นยิ่งขึ้น เมื่อเรามีบุคลิกภาพดีก็จะแสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลต่อการมีภาพลักษณ์ที่ดี ดูน่าเชื่อถือต่อผู้พบเห็นและปรับตัวเข้ากับสังคมที่แตกต่างได้ในทุกสถานการณ์

คำถามทบทวน

1. จงอธิบายถึงที่มาของคำว่า “บุคลิกภาพ”
2. จงบอกความหมายของบุคลิกภาพมาโดยละเอียด
3. จงอธิบายถึงความแตกต่างของมนุษย์และปัจจัยที่ทำให้มนุษย์แตกต่างกันมาพอเข้าใจ
4. องค์ประกอบของบุคลิกภาพประกอบไปด้วยอะไรบ้าง อธิบายอย่างชัดเจน
5. จงเปรียบเทียบระหว่างบุคลิกภาพที่พึงประสงค์และบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์
6. จงอธิบายถึงประโยชน์ของการมีบุคลิกภาพที่ดี
7. จงอธิบายถึงความสำคัญของบุคลิกภาพมาพอเข้าใจ
8. จงบอกลักษณะโดยทั่วไปของบุคลิกภาพมาโดยละเอียด
9. จงอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ
10. จงอธิบายถึงการพัฒนาบุคลิกภาพกับการสร้างความสำเร็จในชีวิตว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- พงศ์อินทร์ ศุขขจร. (2517). **จิตวิทยาประจำครอบครัวบ้าน**. กรุงเทพฯ: ก้าวหน้าการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์
- มาลินี จุฑะรพ. (2538). **จิตวิทยาธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: บริษัทอักษรภาพพัฒนา.
- รวีวงศ์ ศรีทองรุ่ง. (2543). **การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการประชาสัมพันธ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รสชรินทร์ ฉายแก้ว. (2536). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบที่สำคัญ แบบการเรียนรู้ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์**. เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาจาสิทธิ์ ลอเสีรวานิช. (2552). **วุฒิภาวะทางอารมณ์: ปัจจัยสำคัญของคน ทีมงาน องค์กรที่ประสบความสำเร็จ (ตอนที่ 1)**. *go training magazine(24)*, 12. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2555 จาก <http://www.radompon.com/resourcecenter/?q=node/47>.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). **จิตวิทยาการพัฒนาชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม2) วัยรุ่น-วัยสูงอายุ**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สถิตย์ วงศ์สุวรรณค์. (2544). การพัฒนาบุคลิกภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2) . ก ร ร ง เ ท พ ข : รวมสาส์น (1977).
- อารี พันธุ์มณี. (2546). จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ไยไหม เอ็ดดูเคท.
- Berecz, J. M. (2009). **Theories of Personality: a zonal perspective.** MA: Peason Education.
- Larsen R. J. and Buss D. M. (2008). **Personality Psychology: domains of Knowledge About Human Nature.** New York: McGraw-Hill.
- Pervin, L. A. (1989). **Personality Theory and Research.** New York: John Wiley & Sons.
- [http://www.corbisimages.com/stock-photo/rights-managed/PG14670/mother-and-children-with-physical-abnormalities.](http://www.corbisimages.com/stock-photo/rights-managed/PG14670/mother-and-children-with-physical-abnormalities)

